

Conflicten over natuurbeheer

Wat kenmerkt deze? Wat kunnen we eruit leren?

Foto: Wim de Haas

'Moordenaars.' Dit staat op een groot wit spandoek dat vijf vrouwen omhooghouden. Zij protesteren tegen provinciaal natuurbeleid waarin is gekozen voor het afschieten van herten om het volledig kaal grazen van de Oostvaardersplassen tegen te gaan. In andere delen van het land worden natuurbeheerders bedreigd omdat ze bomen kappen om meer heide te laten ontstaan. Dit zijn twee voorbeelden van conflicten die het natuurbeheer kan oproepen. Mensen stappen naar de rechter, dienen petities in, gaan demonstreren, bespelen de sociale media en gaan ook wel eens over tot blokkades, vernielingen of zelfs bedreigingen. Gingen in het verleden conflicten vaak over de aanleg van wegen of fabrieken die de natuur aantasten, nu gaan ze (ook) over de keuzes die in het natuurbeheer zelf worden gemaakt.

Omdat conflicten over de uitvoering van het natuurbeleid steeds meer lijken voor te komen, hebben wij hier nader onderzoek naar gedaan.¹ Wij vroegen ons af, hoe de interactie tussen partijen in natuurconflicten verloopt, of er terugkerende mechanismen in verschillende natuurconflicten zijn te ontdekken, en wat uitvoerders van de natuurmaatregelen kunnen doen om op een goede manier om te gaan met het conflict.

Literatuuronderzoek leerde ons dat er veel aandacht is voor de formele faseringen van conflicten. Verder worden in de literatuur strategieën om conflicten op te lossen vaak gezocht in een zoektocht naar een verbindend groter verhaal dat partijen kan verbinden. Ook is er allerlei meer theoretisch onderzoek waarin conflicten positief worden opgevat omdat ze een constituerend kenmerk zijn van een democratische samenleving en omdat ze vaak een belang-

rijke rol spelen om verborgen tegenstellingen zichtbaar te maken en op te lossen.

Wij zijn gestart met een brede verkenning naar natuurconflicten om zicht te krijgen op typerende verschillen tussen conflicten. Vervolgens zijn twee conflicten nader geanalyseerd. De eerste hiervan was een conflict over beheerjacht op damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen; de tweede een conflict over het kappen van bomen ten voordele van andere natuur in Salland. We hebben deze twee gekozen omdat conflicten over beheerjacht en bomenkap in verschillende delen van Nederland voorkomen en ook daar veel emoties kunnen oproepen. Deze inventarisatie en analyses zijn gebruikt om een aantal kenmerkende mechanismen in natuurconflicten te onderscheiden en om lessen te formuleren over het omgaan met conflicten.

1 Haas, W. de, J.L.M. Donders, T.J.M. Mattijssen, (2019). Natuur in conflict; Botsende waarden, waarheden en belangen in het natuurbeheer. WOt-technical report 163

Verkenning van natuurconflicten

Om meer inzicht in natuurconflicten te krijgen is op basis van informatie van provinciale contacten, internet en een scan van berichten op sociale media een overzicht van natuurconflicten in de afgelopen tien jaar gemaakt. Dit leverde ruim vijftig natuurconflicten op. Deze geven waarschijnlijk geen omvattend totaalbeeld, maar laten wel iets zien van de variatie in conflicten bij de uitvoering van natuurbeleid.

Waar gaan de conflicten over?

Veel conflicten gaan over het kappen van bomen om ruimte te maken voor andere vormen van natuur, over jagen om overbegrazing te voorkomen en over het aanleggen van nieuwe natuurgebieden. Bij het kappen en het jagen zijn verschillende voorkeuren voor het soort natuur in het geding. Deze kunnen vrij heftige conflicten opleveren omdat de bomen die worden gekapt of de dieren die worden geschoten de actievoerders na aan het hart gaan. Andere conflicten, die minder vaak voorkwamen, gaan over de inrichting van gebieden, zoals vernatting, de introductie van nieuwe diersoorten of de toegankelijkheid van het gebied. Een enkele maal is de organisatie van het beheer van natuurgebieden het onderwerp van conflict.

Wie gaat het conflict aan en welke middelen zetten zij daarbij in?

Van de ruim vijftig conflicten gaan in de meeste gevallen spontane of georganiseerde lokale groepen het conflict aan. In ongeveer twintig procent is ook een regionale en of landelijke organisatie betrokken in het conflict.

Alle actievoerders maken gebruik van *communicatieve middelen*, zoals eigen websites of facebookpagina's. Voor lokale groepen zijn dit soms de enige middelen. Ook worden open brieven geschreven, manifesten gepubliceerd, petitie opgesteld en handtekeningen verzameld. Als bekende Nederlanders hieraan meedoen, blijkt dit veel extra aandacht op te leveren. Verder proberen actiegroepen druk uit te oefenen in gesprekken met bestuurders of beleidsmakers. In een enkel geval gaat een actiegroep zelfs een eigen onderzoek doen.

Een ander belangrijk actiemiddel zijn de *juridische procedures*. De gang naar de rechter komt in de inventarisatie twaalf van de ruim vijftig conflicten voor. In twee daarvan is doorgeprocedeerd tot de Raad van State. Op een daarvan, over het afschieten van damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen, wordt hieronder verder ingegaan.

Ten slotte worden *fysieke middelen* ingezet, zoals het plaatsen van protestborden, maar ook grotere acties zoals manifestaties, protestmarsen en demonstraties komen

regelmatig voor. In een enkel conflict is zelfs grond gekocht om de aanleg van een natuurgebied tegen te houden. Ludieke actie komen ook voor zoals in een conflict over de aanleg van natte natuur waarbij een (droge) republiek werd uitgeroepen, inclusief grensbewaking en volkslied. Een actiemiddel dat velen misschien identificeren met conflicten, zoals vernielingen, actieve blokkades, fysieke bedreigingen of molest, komt in de inventarisatie maar in een paar gevallen voor. In twee conflicten was sprake van vernieling van borden of voertuigen en bij twee conflicten ging dat om fysieke bedreigingen. Bedreiging via de sociale media komt meer voor, maar de exacte omvang was in deze inventarisatie niet te achterhalen.

Wat is het resultaat van de conflicten?

Niet alle conflicten lopen op dezelfde manier af. In twee derde van het aantal conflicten hebben de acties niets opgeleverd. Soms wordt dit geaccepteerd en dooft het conflict uit, maar het conflict kan ook blijven bestaan en zich op andere aspecten van het beleid richten. In de gevallen dat de acties wel wat hebben opgeleverd, waren er drie varianten die ongeveer evenveel voorkwamen. Ten eerste kan het conflict voortduren ook al kregen de actievoerders op een onderdeel gelijk. In andere gevallen gingen de actievoerders en het beleid in gesprek en ontstond een bevredigend compromis. In weer andere gevallen is een samenwerkingsvorm ontstaan, waarin de betrokken gezamenlijk blijven werken aan oplossingen.

Conflict over beheerjacht in de Amsterdamse Waterleidingduinen

De Amsterdamse Waterleidingduinen liggen op de grens van Noord- en Zuid-Holland, tussen Zandvoort en Noordwijk. Het gebied is onderdeel van het Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid en toegankelijk voor recreanten. De gemeente Amsterdam is eigenaar van het gebied. In de Amsterdamse Waterleidingduinen bevindt zich de grootste damhertenpopulatie van Nederland. Deze is snel gegroeid. In 2000 waren er ongeveer 200 damherten, in 2015 liepen er 3000 rond. Dit zorgde voor een dermate grote begrazingsdruk dat andere natuurdoelen in het gedrang kwamen. De grote hoeveelheid damherten veroorzaakte daarnaast ook veel verkeersoverlast. Om de verkeersoverlast te beperken is in eerste instantie gekozen voor het plaatsen van hekken en later voor het afschieten van damherten.

Procesverloop. Het besluit om damherten af te schieten riep protest op bij lokale natuurbeschermers en bij landelijke organisaties. Het conflict speelde zich in eerste instantie af in en rond de gemeenteraad en het college van de gemeente Amsterdam, die als eigenaar een ontheffing van het jachtverbod moesten aanvragen. Het

besluitvormingsproces in de Amsterdamse gemeenteraad heeft jaren geduurd. In die jaren werden er regelmatig acties gevoerd tegen het afschieten van damherten, helemaal toen de provincie Noord-Holland dreigde om een bestuurlijke aanwijzing te geven om het afschieten mogelijk te maken toen de gemeente daar niet voor leek te kiezen.

Toen in 2011 de ontheffing om te mogen schieten werd aangevraagd en deze door Gedeputeerde Staten werd verleend, besloten de Dierenbescherming en Faunabeheer Nederland het besluit aan te vechten bij de rechter. Deze juridische actie werd doorgezet tot de Raad van State besloot dat de ontheffing terecht was verleend. Ook in deze fase werd nog op andere manieren geprotesteerd en zijn zelfs mensen bedreigd. In enkele gevallen is de politie ingeschakeld.

De uitspraak van de Raad van State in 2016 beslechtte het conflict. De lokale tegenstelling bleef bestaan, maar een deel van de landelijke organisaties richtten zich op andere acties.

Partijen en hun strategieën. De verantwoordelijken voor en de uitvoerders van de maatregelen werkten samen vanuit verschillende eigen verantwoordelijkheden. In de loop van het proces zijn provincies, gemeenten en uitvoerder structureel goed op elkaar aangesloten geraakt. Zij hanteerden in het algemeen een inhoudelijke strategie, waar onderzoek, inhoudelijke plannen, overtuigen en reactieve communicatie onderdeel van waren. Zelfs met bedreigingen werd rationeel omgegaan. Dit betekent overigens niet dat emoties of normen geen rol speelden bij deze actoren.

Door de protesterende partijen werd wel samengewerkt, maar eigenheid en herkenbaarheid vonden alle spelers belangrijk. Men stond aan dezelfde kant, maar vanuit net weer wat andere opvattingen, te typeren met de trefwoorden: dierenwelzijn, dierenrechten, dierenvriend, vrije natuurontwikkeling. De tegenstanders zetten emotionele of normatieve drijfveren om in geaccepteerde strategieën, zoals druk zetten op verantwoordelijken en het aangaan van een juridische strijd. Dit geldt met name voor de geïnstitutionaliseerde spelers. Andere tegenstanders zochten het meer in manifestaties, druk zetten via sociale media, druk zetten door landelijk de publiciteit te zoeken, of persoonlijke contacten. Bedreigingen kwamen ook voor, maar de meeste georganiseerde tegenstanders letten er scherp op dat dit niet via hun kanalen plaatsvond.

Duiding. Hoe kan dit conflict worden begrepen? De Raad van State heeft een duidelijke uitspraak gedaan, waarmee het conflict een uitkomst heeft. Maar tegelijkertijd moet worden geconstateerd dat de onderliggende tegenstelling onveranderd is. Er zijn geen compromissen bereikt, er heeft geen verschuiving van waarden plaatsgevonden, er zijn geen innovatieve doorbraakoplossingen gerealiseerd. De maatschappelijke tegenstelling is niet verdiept (geen nieuwe argumenten), niet verbreed, niet opgelost, maar blijft bestaan en wordt nog steeds gevoeld. Omdat de onderliggende tegenstelling nog bestaat, kan hetzelfde conflict opnieuw opwakkeren. Het afschieten van dieren voor natuurbeheer blijft namelijk een gevoelig onderwerp.

Conflict over het kappen van bos in Salland

Naast de beheerjacht ontstaan er regelmatig conflicten over het kappen van bos ten gunste van andere soorten natuur. In twee gebieden in Salland, de Sallandse Heuvelrug en de Lemelerberg, is het natuurbeleid gericht op het uitbreiden van de oppervlakte heide en de daarbij behorende soorten. Hiervoor is het onder meer nodig dat bos wordt gekapt.

Procesverloop. Op de Sallandse Heuvelrug werken Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer in opdracht van provincie Overijssel aan een ecologische verbindingszone van de centrale heide naar het open landschap in de omgeving van het Varkensbos/Helhuizen. Hiervoor moet er bos gekapt worden. Op de Lemelerberg heeft Landschap Overijssel de opdracht om bos om te vormen naar heide. Het gaat hier qua omvang om een grotere oppervlakte dan op de Sallandse Heuvelrug.

Het plan voor de Sallandse Heuvelrug is gebaseerd op een Natura 2000-beheerplan van mei 2016. Bij de start van de uitvoering in april 2017 organiseren de terreinbeheerders informatiebijeenkomsten, maar ook sessies waarin direct

omwonenden kunnen meedenken over specifieke onderdelen van de herinrichting. Een van de aanwezigen voelt zich op de informatiebijeenkomst in april overvallen door 'de voldongen feiten' en richt 'Red het Helhuizenbos' op en gaat op allerlei manieren inhoudelijk de discussie aan. Ook voor het proces op de Lemelerberg heeft een van de omwonenden het gevoel dat je als burger niets kunt, terwijl bomen belangrijk zijn voor de eigen leefomgeving en emotioneel zwaar wegen.

Parallel aan de ontwikkelingen in Salland ontstaat er landelijk weerstand tegen de grote hoeveelheden bos die in Nederland dreigen te verdwijnen om, zoals een actievoerder het uitdrukte, 'drogredenen, waarvoor geen maatschappelijk draagvlak bestaat'. Tijdens het proces in Salland groeit deze landelijke weerstand en gaat het effect van het kappen van bossen op klimaatverandering meer en meer een rol in de discussies spelen. Door meer samenwerking tussen lokale groepen tegen bomenkap en bijvoorbeeld het landelijk Meldpunt bomenkap wordt de betekenis van lokale conflicten groter. Ze dienen als afschrikwekkend voorbeeld in artikelen in De Telegraaf en in het tv-programma De Monitor.

In juli 2019 besluit Natuurmonumenten na een uitgebreide landelijke raadpleging van de achterban haar kapbeleid tijdelijk aan te passen. Ook Staatsbosbeheer overweegt of de doelen met minder kap bereikt kunnen worden. De Provincie besluit om de plannen gefaseerd uit te voeren, tussentijds te monitoren en te bekijken of verder kappen noodzakelijk is, en elders meer bomen te planten. Het doelen blijven op zich overeind, met als toegevoegd doel het zoveel mogelijk vasthouden van CO₂.

Partijen en hun strategieën. Op de Sallandse Heuvelrug stonden partijen tegenover elkaar die beide een inhoudelijke strategie volgden. Voor de terreinbeheerders was het besluit over het Natura 2000-beheerplan uitgangspunt. De terreinbeheerders hanteerden een strategie van uitleggen dat het kappen van bomen bijdraagt aan biodiversiteit en het behoud van bedreigde soorten. Ook wijzen zij op de terugkeer van het oude open landschap. Zij proberen dit zoveel mogelijk te doen in samenspraak met de lokale bevolking en door deze in een vroeg stadium te informeren. Ook de tegenstanders van het kappen van bomen hanteerden een inhoudelijke strategie, maar het Natura 2000-beheerplan was voor hen niet een gegeven. Zij zochten publiciteit, schreven brieven, gingen gesprekken aan. Inhoudelijk hanteerden zij onder meer argumenten op basis van de cultuurhistorische betekenis ('oude oprijlanen', 'markegrenzen') en op basis van de natuurlijke ontwikkeling na het kappen ('het werkt niet, het bos is zo weer terug'). Deze strategie is onveranderd gebleven. Bij sommige actievoerders speelt ook wantrouwen ten opzichte van terrein beherende organisaties mee.

Volgens hen worden de werkelijke motieven voor kap (houtopbrengsten) verzwegen. Fysieke protesten beperkten zich tot het ophangen van protestborden bij de Lemelerberg.

Duiding. Het conflict in Salland kan worden begrepen als een conflict dat vooralsnog is opgelost in de zin dat de protesterende actoren deels gelijk hebben gekregen. Dit gelijk bestaat uit een omslag in de opvattingen van de actoren die verantwoordelijk zijn voor het kappen. Bij die actoren hebben uitgangpunten zich verder ontwikkeld. Echter, dit was in grote mate het gevolg van de landelijke discussies, waarin het conflict in Salland, naast andere situaties, een rol van exemplarisch voorbeeld heeft vervuld. Hoewel de posities zijn verschoven is er geen nieuwe stabiele situatie ontstaan. Het inhoudelijke dilemma tussen bomen sparen en een open landschap nastreven blijft bestaan. Dit is meer dan alleen een lokale discussie. Hierachter speelt de algemene vraag: wat voor natuur willen we eigenlijk.

Kenmerkende mechanismen

Zijn er nu in het verloop van de processen bepaalde 'mechanismen' te onderscheiden die mogelijk vaker voorkomen en als algemeen kenmerk van natuurconflicten kunnen worden gezien? De mechanismen die ons opvielen waren de volgende.

- *Verschillen in de manier van denken en spreken verheviggen natuurconflicten.* Elk plan heeft voor- en tegenstanders, maar in natuurconflicten is meer aan de hand dan inhoudelijke verschillen van opvatting over de plannen. De aard van de plannen en het planproces speelt ook een rol. Veel plannen zijn nogal 'technisch' en inhoudelijk van aard is. Dit botst met de manier van denken en spreken van bijvoorbeeld de beschermers van de rechten van het individuele dier of van degenen die opkomen voor het bestaande, niet inheems bos. Deze verschillen maken de conflicten extra moeilijk hanteerbaar.
- De tegenstellingen worden nog verder versterkt als uitvoerders zich beroepen op beheerplannen waarover in een eerder stadium al is besloten. Ook al hebben deze alle formele bestuurlijke trajecten doorlopen, worden ze door betrokkenen toch vaak ervaren als iets dat over hen heen tot stand is gekomen.
- *Oplossingen voor conflicten lossen tegenstellingen niet op.* In Salland en de Amsterdamse Waterleidingduinen zijn de conflicten op een gegeven moment beslecht. In Salland is de lokale discussie opgenomen in een landelijke discussie over bomen kappen en klimaatverandering die ertoe heeft geleid dat er voorzichtiger wordt omgegaan met kappen en dat gekapte bos elders wordt gecompenseerd. In de Amsterdamse Waterleidingduinen

heeft de Raad van State uitgesproken dat damherten afgeschoten mochten worden. Dit zouden oplossingen genoemd kunnen worden, maar nemen de tegenstellingen niet weg. De polarisatie blijft bestaan.

- *Sociale media worden gewoner.* Sociale media worden de laatste tijd vaak genoemd als de oorzaak van het versterken van conflicten doordat incidenten heftig in beeld kunnen worden gebracht, meningen ongefilterd en ongetoetst kunnen worden gepubliceerd, mensen snel kunnen worden gemobiliseerd en ook bedreigingen gemakkelijk kunnen worden geuit. Sociale media zijn echter niet meer weg te denken, zeker nu ook berichten en uitzendingen van de publieke media via sociale media worden verspreid. Met name de kleine, informele groepen zijn afhankelijk van sociale media zoals Facebook of Twitter. In de Amsterdamse Waterleidingduinen en Salland speelden de sociale media vooral een rol bij: het beïnvloeden van de mening van beslissers en publiek door het publiceren van standpunten via informatie en commentaar; het werven van nieuwe aanhang en donaties; het mobiliseren van sympathisanten voor concrete acties.
- *Enkelingen* kunnen het proces substantieel beïnvloeden. Dit was ook het geval in de twee onderzochte conflicten. De enkeling heeft daarvoor verschillende bronnen van invloed. Dit kan grote inhoudelijke kennis zijn, maar ook communicatieve vaardigheid. Beide in combinatie met

een goed netwerk aan contacten, dat kan worden ingezet.

- *Kennis* wordt ingezet als strategisch instrument. In beide conflicten bleek kennis een belangrijk instrument te zijn. Ook omdat in rechtszaken wordt getoetst of bestuurlijke voornemens goed inhoudelijk onderbouwd zijn. Een van de actievoerders wilde daarom in de toekomst meer gaan investeren in eigen onderzoek.
- *Bedreigingen worden 'verzakelijk'.* In beide natuurconflicten zijn mensen bedreigd, zowel via de sociale media, de publieke media, als in direct contact. De partijen vinden het belangrijk om bedreigingen naar buiten toe weinig aandacht geven. Er wordt 'zakelijk' mee omgegaan. Dit zegt echter niets over de werkelijke impact op de bedreigden en over de aandacht die er binnen organisaties voor is.
- *Nuances verdwijnen en de menselijke maat wordt weggedrukt.* In conflicten, zo ook in de cases, verdwijnen nuances en lijken er alleen voors en tegens te bestaan. Respondenten geven zelf aan hier last van te hebben omdat ook de nuance uit hun eigen optreden wordt weggedrukt. De conflicten gaan op een gegeven moment mensen overstijgen. De grote verhalen, c.q. strategieën nemen het over. Er is weinig plek voor verdriet over het doodschieten van een hert, voor de boosheid om het kappen van die ene boom, of voor de boswachter die niet trots meer mag zijn op zijn werk.

Conflicten breder bezien

Conflicten worden vaak als iets negatiefs gezien, maar niet iedereen kijkt negatief tegen conflicten aan. Een socioloog als Niklas Luhmann ziet conflicten als essentieel aspect van het voortbestaan van systemen. De politicologe Chantal Mouffe ziet conflicten als hét kenmerk van politiek. Anderen wijzen op de functie van conflicten voor het op tafel komen van alle visies en argumenten, en het mobiliseren van voor- en tegenstanders, waardoor voor elkaar aanspreekbare groepen ontstaan.

Voor de casus jacht in de Amsterdamse Waterleidingduinen geldt dat deze maatschappelijk veel heeft opgeroepen. Maar het conflict heeft niet geleid tot een vernieuwing of doorbraak die het conflict een nieuwe gedaante heeft gegeven. Er is geen maatschappelijke innovatie uit voortgekomen.

Voor de kapconflicten in Salland lag dit anders. Bij de lokale conflicten zijn minder mensen en minder georganiseerde groepen betrokken en zijn ook minder soorten actiemiddelen ingezet dan bij de jachtcasus. Maar het conflict heeft zich wel inhoudelijk vernieuwd doordat klimaatdoelen een rol gingen spelen naast natuurdoelen.

In hoeverre doen deze conflicten afbreuk aan de legitimiteit van het natuurbeleid? Het conflict over jacht in de

Amsterdamse Waterleidingduinen lijkt overall genomen geen afbreuk te doen aan de legitimiteit van het natuurbeleid, maar geeft wel een vingerwijzing naar toekomstige legitimiteitsuitdagingen ten aanzien van de positie van dieren in de maatschappij. Het conflict over het kappen van bomen kwam in een ander licht toen de legitimiteit van dit beleid landelijk ter discussie kwam te staan. Door de keuzen van uitvoerende organisaties is een dreigende legitimiteitscrisis voor nu afgewend.

Handreikingen voor het omgaan met conflicten

Welke lessen voor het omgaan met conflicten kunnen nu worden getrokken? De algemene conclusie is dat conflicten erbij horen. Soms lukt het daarbij om constructieve stappen te zetten, maar in andere gevallen is niet meer mogelijk dan rustig te blijven en de processen zo transparant, zuiver en inclusief mogelijk vorm te geven. Daarbij is het goed om uit te gaan van de volgende handreikingen vanuit de Amsterdamse Waterleidingduinen en Salland.

- *'Het eigen gelijk doet er niet toe'*. Bij uitvoerende organisaties heerst vaak het idee dat men op grond van een politiek besluit en op grond van eigen inhoudelijke kennis tot de beste maatregelen is gekomen. Het vasthouden hieraan en uitdragen hiervan belemmert het

zicht op eventuele alternatieven. Een informele klankbordgroep met omwonenden of andere betrokkenen kan bijvoorbeeld helpen om andere geluiden binnen te halen.

- *'Zet de dilemma's centraal'*. Een aantal respondenten stelt voor om niet de oplossingen, maar de problemen en de dilemma's die daarmee gepaard gaan meer centraal te stellen in beleidsdiscussies en in de communicatie met betrokkenen. Pas op een later moment kunnen dan in samenspraak scenario's of handelingsperspectieven worden ontwikkeld.
- *'Je doet niet snel te veel'*. Deze uitspraak van een van onze respondenten geeft aan dat er continu in communicatie en overleg moet worden geïnvesteerd. Zeker bij meerjarige uitvoering blijkt dat ondanks allerlei informatie- en overlegbijeenvakkomsten veel mensen toch niet op de hoogte zijn terwijl ze zich wel betrokken voelen.
- *'Houd de lijnen kort'*. Of te wel: persoonlijke contacten zijn belangrijk. Veel betrokkenen in de cases wijzen op het belang van persoonlijke contacten en korte lijnen. Misverstanden kunnen snel uit de weg worden geruimd. Dit bleek ook belangrijk voor het ontstaan van wederzijds respect ondanks tegenstellingen.
- *'Luister naar de boswachter'*. Deze uitspraak heeft een bredere lading: het is belangrijk om kennis in te zetten van mensen die dagelijks in het veld met het conflict te maken hebben. Dit zijn de boswachters van terrein behorende organisaties, beschikken over enorme veldkennis, waarvan meer gebruik gemaakt had kunnen worden bij het ontwikkelen van plannen en alternatieve hiervoor. Maar dit geldt ook voor de kennis van een individuele actievoerders, omwonenden, grondgebruikers en liefhebbers. Zet in op het delen hiervan en het opbouwen van gezamenlijke ervaring om deze lokale kennis verder te ontwikkelen.
- *'Niet elk probleem afzonderlijk oplossen'*. De afgelopen jaren is een aantal malen een nieuw probleem op tafel gekomen dat betrokkenen voor grote opgaven stelt. Verantwoordelijke en uitvoerende partijen moeten hier veel tijd in investeren, maar ook bewoners en andere betrokkenen in gebieden krijgen iets nieuws over zich heen en moeten energie opbrengen om het te begrijpen. Dat doet niet alleen afbreuk aan het draagvlak voor maatregelen, maar is ook maatschappelijk inefficiënt en ineffectief.

Tot slot

Conflicten over de uitvoering van natuurbeleid zijn een stimulans om ook te reflecteren op de grondslagen van dat natuurbeleid. Waarom doen we de dingen zoals we ze doen? Waar zijn doelstellingen gebaseerd? Wat gaat er schuil achter grondbegrippen van het natuurbeleid? Gaat natuurbeleid over diversiteit, over natuurbeleving of over verbinding? Tasten conflicten de legitimiteit van het natuurbeleid aan? Dit zijn voorbeelden van fundamentele

vragen die extra belangrijk zijn voor een beleidsveld als natuur dat de laatste tijd zoveel controverses oproept. Dit project over natuurconflicten zal daarom worden vervolgd met onderzoek naar de legitimiteit van natuurbeleid.

Colofon

Achtergronden van deze paper zijn te vinden in: Haas, W. de, J.L.M. Donders, T.J.M. Mattijssen, (2019). Natuur in conflict; Botsende waarden, waarheden en belangen in het natuurbeheer. WOT-technical report 163. WOT Natuur & Milieu, WUR, Wageningen.

Auteurs: W. de Haas | Wageningen Environmental Research

© 2020

Wageningen Environmental Research
Postbus 47, 6700 AA Wageningen
T (0317) 48 07 00; E wim.dehaas@wur.nl

ISSN 1879-4688

Fotografie: Wim de Haas, Shutterstock.

De reeks WOT-papers is een uitgave van de Wettelijke Onderzoekstaken (WOT) Natuur & Milieu, onderdeel van Wageningen University & Research. Een WOT-paper bevat resultaten van afgerond onderzoek op een voor de doelgroep zo toegankelijk mogelijke wijze. De maatschappelijke discussie waarbinnen en waarom het onderzoek is uitgevoerd, komt daarbij nadrukkelijk aan de orde, evenals de beleidsrelevantie en mogelijk de wetenschappelijke relevantie van de resultaten.

Onderzoekopdrachten van de WOT Natuur & Milieu worden gefinancierd door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

WOT-paper 51 is gemaakt conform het Kwaliteitshandboek van de unit WOT Natuur & Milieu.

Project WOT-04-010-037.10 (DOI:10.18174/524767)

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu

Postbus 47
6700 AA Wageningen
T (0317) 48 54 71
F (0317) 41 90 00
E info.wnm@wur.nl
I www.wageningenUR.nl/wotnatuurenmilieu

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

